

De moderne kloosterhaat : een antwoord aan de kloostervolgers

<https://hdl.handle.net/1874/236000>

mm13201

Pl. 61-37

DE MODERNE
KLOOSTERHAAT.

EEN ANTWOORD

AAN DE

KLOOSTERVERVOLGERS.

DOOR

een R. K. Priester.

's HERTOGENBOSCH. — AMSTERDAM.

HENRI BOGAERTS, opvolger van **P. N. VERHOEVEN.**,
Drukker en Boekhandelaar van **Z. H. Paus Pius IX.**

1 8 7 2.

**DE MODERNE
KLOOSTERHAAT.**

DE MODERNE
KLOOSTERHAAT.

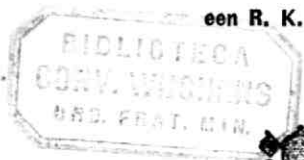
EEN ANTWOORD

AAN DE

KLOOSTERVERVOLGERS.

DOOR

een R. K. Priester.

's HERTOGENBOSCH. — AMSTERDAM.

HENRI BOGAERTS, opvolger van P. N. VERHOEVEN.,

Drukker en Boekhandelaar van Z. H. Paus Pius IX.

1 8 7 2.

De Geestelijke Orden.

I.

WAARTOE DIENEN DE KLOOSTERLINGEN ?

Doen wij in de eerste plaats opmerken, dat de kloosterorden toch wel tot iets moeten dienen, dewijl zij van de eerste eeuwen af zich als eene zeer natuurlijke zaak hebben gevestigd, vermenigvuldigd, verspreid, zonder dat de verstorvene levenswijze welke men in het klooster leidt, de vlugt en den vooruitgang dier instellingen in 't al-

lerminst heeft kunnen stuiten. In de middeleeuwen had een concilie van Lateranen eene wet uitgevaardigd, ten gevolge waarvan geen enkele nieuwe kloosterorde zou worden goedgekeurd, zóó aanzienlijk was het aantal oude orden. In de laatste eeuw beschimpte en bespote men de monniken; een ieder die de pen of het woord voerde, braakte beledigingen en stortte het venijn der slang tegen hen uit. *Serpentes, germina viperarum* 1). Hunne stichters, hunne constitutiën, hunne kleederdragt, alles werd belagehelijk gemaakt; hunne heilige woonsteden werden vernield of in magazijnen en werkplaatsen, in fabrieken herschapen; zij schenen voor altijd van het aanschijn der aarde verdwenen te zijn, de zegevierende goddeloosheid beschouwde hen als eene soort van menschen die hun tijd hadden gehad en van welker nalatenschap men zich meester moest maken, en echter, ondanks zulke harde beproevingen, zijn de oude communauteiten uit hare asch opgestaan, thans bloeijen zij wederom en onophoudelijk winnen zij nieuwe leden aan uit de edelste zielen. De geestelijke orden rijzen op als met een tooverslag waar zij niet bestaan; zij ontwikkelen zich op bewonderenswaardige wijze dáár, waar ze reeds

1) II Matth. **xxiii**, 33.

bestaan. Zij staan weder op dáár, waar zij onder de slagen der vervolging gevallen zijn, ze zijn eeuwig als het christendom zelf: is dat niet het bewijs dat er in het christendom eene goddelijke kracht is die ze vermenigvuldigt? En indien zij door eene goddelijke kracht vermenigvuldigd worden, moet men dan daaruit niet besluiten *dat zij tot iets dienstig zijn?* Is hun nut dan niet *a priori* bewezen? Kan men ze dan van zich afstooten, indien men de werking van God in de wereld niet wil ontkennen? Gij moogt zeggen, gij moogt doen wat gij wilt, het staat vast dat indien al deze of gene orde niet noodig is, het bestaan van de geestelijke orden een deel van de katholieke instelling uitmaakt. Overigens heeft de hel het kloosterleven altijd gehaat; is dat geen bewijs dat de hemel het goedkeurt? En indien het de goedkeuring des hemels heeft, moet gij het dan de uwe niet schenken?

Waartoe kloosterlingen? Opdat de evangelische raden, die het verhevenste zijn van de christelijke wet, namelijk de vrijwillige armoede, de volmaakte onthouding, de volstreckte gehoorzaamheid, in de Kerk zouden beoefend worden. Gij loopt ligtvaardig over dat denkbeeld heen, gij wendt daarvan de gedachten af.

Maar hoe! gij geeft u den titel van philo-
sooph, dat is van vriend der wijsheid, en moet
gij dan laag nederzien op de zedelijke volmaakt-
heid, welke de laatste reden is van alle bescha-
ving, van allen vooruitgang zelfs in de stoffelijke
orde? Is het niet van het hoogste maatschappe-
lijk gewigt, dat zekere menschen het volmaaktste
en het moeilijkste dat het Evangelie oplevert,
in praktijk brengen? Spreken die menschen, door
hun voorbeeld, het vonnis niet uit over de laf-
aards, die beweren dat de zedeleer van Jesus
Christus de krachten van een mensch en van een
christen te boven gaan? Moedigen zij de zwakken
niet aan. Zegevieren zij niet over de boosheid
der eeuw, welke zij dwingen aan de deugd te
gelooven? Wederleggen zij de drogredenen niet
der tegenstanders van het Evangelie welks levende
verdediging zij zijn? Bewijzen zij daardoor geene
onberekenbare diensten aan de geheele maat-
schappij? „'t Is wonderlijk, zegt de H. Hierony-
mus, men bewondert Plato, men verheft hem
tot de wolken, omdat hij heeft gezegd dat de
wijsheid bestaat in de overweging van den dood,
en men bewondert den heiligen Paulus niet als
hij zegt: „Ik sterf alle dagen. Is het niet glorie-
voller te sterven dan aan den dood te denken,

is het niet glorierijker te sterven om te leven, dan te leven om te sterven 1).”

Waartoe kloosterlingen? Om *de verzuimen der wereldlingen te herstellen*. Hoeveel menschen, wel verre van zich jegens God van hunne verplichtingen te kwijten, leven in de grootste onverschilligheid voor Hem, en spreken zijn naam alleen uit om Hem te beleedigen en Hem te lasteren? Hoeveel menschen, om ons van de taal van Bossuet te bedienen, denken aan niets *dan aan genoeg en zaken!* Indien er zondaars bestaan die hun pligt niet doen, moeten er dan niet, om het *deficit* aan te vullen, heiligen zijn die meer doen dan hun pligt? Indien er te weinig geschiedt aan de eene zijde, moet er dan niet meer dan het noodige aan de andere gebeuren, dewijl de solidariteit en de reversibiliteit niet minder wetten zijn in de godsdienstige en goddelijke dan in de politieke en menschelijke orde? Wie nu zijn de edelmoedige wezens die de verzuimen van zooveel wereldlingen goedmaken, die zich volstrekt niet bekreunen om de goddelijke zijde hunner ziel? Het zijn voornamelijk de kloosterlingen, door hun vasten, hun-

1) *Aliud vivere moriturum, aliud mori victurum.* Ad Heliodorum, Epitaph Nepot. Ep. xxxv. Opp. iv. 272.

nen arbeid, hun verstorven leven. Derhalve indien zij het evenwigt in de wereld bewaren, is hunne zending dan niet verheven! Vraagt gij waartoe ze dienen, dan vraagt gij immers waartoe het christendom dient, waartoe de godsdienst in het algemeen dient, dewijl het christendom en al de godsdiensten ter wereld berusten op het groote leerstuk der voldoening en der Verlossing, door het lijden, door de versterving en den dood. Indien gij het nut der geestelijke orden in twijfel trekt, welke, onder het een of ander opzigt, orden van boetvaardigheid zijn, dan trekt gij immers de wijsheid der eeuwen, en derhalve uwe eigene wijsheid in twijfel?

De heilige Hieronymus zeide: „De barbaren zijn sterk door onze zonden, het romeinsche leger behaalt de zege door onze ondeugden. Indien wij willen opgerigt worden, dan moeten wij eerst de knieën buigen.” 1)

De woorden welke de groote Kerkvader op de romeinsche maatschappij van zijn tijd toepaste, kunnen ook van toepassing worden gemaakt op de onze. Onze zonden zijn de oorzaak van onze

1) *Nostris peccatis barbari fortes sunt, nostris vitiis romanus superatur exercitus. Si erigi volumus, prosternamus. Ep. ad Heliodorum. Epitaph. Nepotian.*

ellende ; zij dienen steeds om de schaal der regtvaardigheid te doen overslaan ; de vromen werpen een heilzaam gewigt in de schaal der barmhartigheid, derhalve zijn zij het die het bestaan der wereld verlengen, omdat ze den loop der regtvaardigheid stuiten en den loop der goddelijke goedheid doen voortduren.

Waarom kloosterlingen? Om te bidden. Wanneer men haar alleen beschouwt in het licht der wijsbegeerte, dan kan de wereld niet blijven bestaan indien zij niet wordt in stand gehouden door Dengene die haar in het aanzijn heeft geroepen. Dewijl zij in zich zelve hare reden van bestaan niet heeft, kan zij zelve niet blijven voortduren te bestaan ; indien zij een enkel oogenblik ophield door den Almagtige te worden bijgestaan, zou zij aanstonds in het niet terugkeeren waaruit zij is voortgekomen. De noodzakelijkheid van een God die bewaart, is even stellig bewezen als de noodzakelijkheid van een God die schept. „Indien God, heeft Bossuet gezegd, een enkel oogenblik ophield om het heelal te ondersteunen door de kracht zijner magt, zou de zon van haren weg afdwalen, de zee zou hare grenzen overschrijden, de aarde op hare as wankelen ; kortom, de geheele natuur zou in een

enkel oogenblik ik zeg niet weder in den ouden chaos worden gestort, maar in een geheel ondergang en in het niet-zijn." 1) En hoe verdienen wij nu den goddelijken bijstand dien wij noodig hebben? Door het gebed, dat wil zeggen door die algemeene wet, uit kracht waarvan een wezen dat in behoefte verkeert, zijnen toevlugt neemt tot Dengene die hem kan ter hulp komen. Derhalve werken de kloosterlingen door hunne lange en vurige gebeden, en door hunne verstervingen mede tot de instandhouding der wereld. Doet zich hunne zending ook hier niet als verheven aan ons voor? Indien God het vuur op Sodoma heeft doen nedervallen, dan geschiedde het omdat hij in die schandelijke stad niet eenige regtvaardigen vond om zijn toorn te ontwapenen. Indien Hij onze schuldige steden spaart, waar zooveel lieden alleen leven om misdaden te plegen, het geschiedt omdat Hij daar regtvaardigen aantreft die onze voorspraak zijn. En treft men nu niet voornamelijk die regtvaardigen aan onder degenen die hem door geloften zijn toegewijd? Het zijn de kloosterfamiliën die ons voornamelijk voor den ondergang behoeden; men kan ze vergelijken bij den bliksemafleider. *Eripuit celo*

1) Predikatie voor het feest van Allerheiligen.

fulmen. Laten wij niet slechts de weldaden der stofelijke orde waarden, laten wij ook die der zedelijke en godsdienstige orde op prijs stellen, die niet minder gewichtig zijn, omdat ze niet zoo onder het bereik der zinnen vallen. Laat ons nimmer vergeten dat de lotgevallen der aarde in den hemel geregeld worden! Gij zijt het aan de gebeden dier kloosterlingen van beiderlei kunne, die gij de scheldnamen van gekken, van dweepers en dergelijken, waaruit bijna uitsluitend uw woordenboek is zamengesteld en die al uwe letterkundigen en wetenschappelijke rijkdom uitmaken, toevoegt, — gij zijt het aan hunne gebeden verschuldigd dat gij leeft, het vaderland is ook aan hen het bestaan verschuldigd. Ach! ik bid het u, smaadt uwe weldoeners niet, en indien gij nog geene christenen zijt, begint ten minste met menschen te wezen door u dankbaar te betoonen.

Waartoe dienen de kloosterlingen? De graaf de Maistre heeft van Robespierre gezegd: „Indien die man de pij gedragen had in stede van de toga der regtsgeleerden, zou welligt de eene of andere diepzinnige wijsgeer, hem ontmoetende gezegd hebben: Goede God! waartoe dient die man! Men heeft sedert geweten hoe zijne afwezigheid eene weldaad voor de maatschappij zou

zijn geweest. Sommige menschen zullen monsters zijn indien zij in de wereld blijven, en heiligen als zij in de eenzaamheid wonen. Het zijn de kloosterlingen die deze menschen opnemen.

Welligt treffen die beschouwingen van eene eenigzins verhevene orde u niet; en toch moesten zij u de oogen openen. Er zijn immers hier slechts drie onderstellingen te maken; er is slechts drieërlei partij te kiezen.

Of men gelooft niet aan het bestaan van God.

Of men gelooft aan het bestaan van God, maar men bekreunt zich daarom niet.

Of eindelijk, men gelooft aan zijn bestaan, en men handelt dienovereenkomstig.

Indien gij niet aan God gelooft, hebt gij het recht niet om het christendom en zijne instellingen te bestrijden. De heilige Hieronymus heeft gezegd dat *het belagchelijk is met betrekking tot het geloof te redetwisten, als men het geloof niet bezit.* 1)

Indien gij aan God gelooft zonder u om zijn bestaan te bekreunen, veroordeelt gij u zelve. Het is klaarblijkelijk dat indien God het wezen der wezens is, gij u meer aan hem moet laten

1) *Ridicula penitens assertio ante de fide quempiam disputare quam credere. S. Hier. adv. Luciferianos.*

gelegen liggen dan aan een afgod of aan een afgetrokken denkbeeld.

Indien gij aan God gelooft, en dienovereenkomstig handelt, dan moet gij erkennen dat dewijl God alles voor ons is, de eeredienst der altaren, van verre of van nabij, het begin, het midden en het einde van alle menschelijke handeling moet wezen.

Ten slotte dus, de kloosterlingen geven het voorbeeld van alle deugden te midden van het bederf der eeuw; zij doen boete, zij bidden, en zij wijden zich daardoor aan de verhevenste en heiligste belangen van het menschelijk geslacht. Wat verlangt men meer? Waarvoor kunnen zij gevoelig zijn, die ongevoelig blijven voor zulk een heldenmoed? Wat kunnen zij begrijpen, die zulk eene opoffering niet vatten? Veroordeelen zij zich zelve niet om noch Codres, noch Decius, noch Lodewijk XVI te kunnen bewonderen in hunne vrijwillige opoffering voor het heil des vaderlands? Indien gij het grootste bewondert dat de geschiedenis oplevert, dan moet gij de monniken ook bewonderen? Indien gij de monniken niet bewondert, dan verliest gij het regt om iets hoegenaamd te bewonderen. Verheft uwe gedachten, plaatst u op de kruin, beschouwt uw nietig ver-

blijf niet als ware het de geheele wereld, en weldra zal hetgeen u duisternis toescheen licht worden, hetgeen u nutteloos voorkwam, zal zich aan u openbaren als eene noodzakelijkheid van den eersten rang. Wat daarvan zijn moge, de monniken zijn ongetwijfeld zoo nuttig als de meeste hunner berispers, die hun leven doorbrengen met hen te kritiseren.

II.

ZOUDEN DE MONNIKEN NIET VEEL BETER DOEN INDIEN
ZIJ ZICH MET NUTTIGEN ARBEID BEZIG HIELDEN ?

Op die vraag antwoord ik eerst in 't algemeen: dat er genoeg menschen zijn die zich bezig houden met hetgeen gij *nuttigen arbeid* noemt. Men klaagt overal, dat er te veel handen zijn, dat het aantal der sollicitanten steeds toeneemt, dat indien eene plaats vakant is, er zich eene menigte menschen opdoen, die vragen om daarvoor in aanmerking te komen en die hunne aanspraken doen gelden, en die desnietteenstaande met beloften worden afgescheept, in afwachting dat zij eens werkelijk zullen geplaatst worden. Zij hebben hun verzoek regtstreeks aan den soeverein gericht, hunne meest regtmatige aanspraken doen gelden, zij hadden aanbevelingen van de eersten en de magtigsten uit den lande, zij bezaten persoonlijke verdienste, zelfs buitengewone bekwaamheden, en toch hebben zij moeten wachten, nog altijd wachten. In werkelijkheid hebben

zij niets gekend dan den ouderdom, de ontgoocheling, den dood en de doods-kist. Men kan thans niet meer zeggen zoo als in de vorige eeuw: Hoe minder kloosterlingen, hoe meer manufacturiers en soldaten.

De monniken zouden veel beter doen met nuttigen arbeid te verrigten. Maar dat doen zij onophoudelijk, onverpoosd.

Waarmede houden zich de monniken immers onledig! Zij passen zieken op en staan de armen bij, te huis, in de gasthuizen, zij wijden zich toe aan allerhande ellende, en lijden de smarten van degenen die zij verzorgen. Is het niet schoon te weenen met degenen die weenen? Moet men niet de ziel van een barbaar hebben, om ongevoelig te blijven voor zulk eene liefde? Moet men zelfs niet lager staan dan Voltaire, die gezegd heeft: „De instellingen gewijd aan de ondersteuning der armen zijn minder schitterend geweest, maar zij zijn daarom niet de minst eerbiedwaardigen. Welligt is er niets grooter op aarde dan de offering welke eene teedere kunne doet van de schoonheid, de jeugd, dikwijls van de hooge geboorte, om in de gasthuizen dat zamenraapsel van allerlei menschelijke ellende te verzorgen wier aanblik zoo vernederend is voor den hoogmoed en zoo terugstootend voor onze teérgevoeligheid.

De volken die zich hebben losgescheurd van de roomsche geloofsbelijdenis, hebben zulk eene edelmoedige liefde slechts onvolkomen nagebootst." 1)

Sprekende over de schrijvers die in de lucht geschermd hebben tegen de geestelijke instellingen in 't algemeen, heeft Voltaire ook gezegd: „Men moest erkennen dat de Benediktijnen vele goede werken geschreven hebben, dat de Jesuiten groote diensten hebben bewezen aan de letterkunde, men moest de Broeders der christelijke liefde en die van de Bevrijding der gevangenen zegenen. *Het is onze eerste pligt regtvaardig te zijn.* 2)

Dat heeft Voltaire gezegd, Voltaire, *de laagste aller menschen naar het hart?* Zoudt gij u niet op zijne hoogte kunnen houden?

Waarmede houden de monniken zich bezig? Met preeken; dat wil zeggen, zij arbeiden aan de verspreiding der waarheid, ter verlichting der volken. *Lumen ad revelationem gentium.* Gij zult niet kunnen ontkennen dat het Evangelie het schoonste aller boeken is; en daarom kunt gij niet betwisten dat degenen die arbeiden om het te doen kennen en beoefenen, aan het heiligste aller wer-

1) Essai sur l'histoire générale, tom 4, p. 133.

2) Diction philosoph. Art. Apocal.

ken arbeiden, namelijk aan de verstandelijke en zedelijke volmaking van het menschelijk geslacht. Gij ziet u dus ook in dit opzigt verpligt om regt te laten wedervaren aan de Predikorden.

Maar ik begrijp het wel, gij voert tegen die predikers aan dat zij uwe gevoelens moesten eerbiedigen, dat gij uwe overtuiging aan niemand tracht op te dringen en dat dit voor anderen eene rede moest zijn om u de hunne niet op te dringen. Die conclusie is niet logisch. Indien de overtuiging des Evangeliepredikers goed is en uwe meening niet, dan hebben de Evangeliepredikers tegen u een regt dat gij niet tegen hen hebt. De dwaling kan dezelfde waarde niet hebben als de waarheid. Gij zult voorzeker in dit opzigt eenigen prijs stellen op de woorden van den heiligen Augustinus, die een grooten naam had als filosooph, toen hij als christen nog onbekend was. Welnu, die groote Kerkvader, wederlegde u, eeuwen geleden, in dezer voege: „*Waarom houdt gij u met ons bezig? — Omdat gij dwaalt, omdat gij verloren gaat en omdat wij op aarde zijn om ons te bemoeijen met degenen die in dwaling zijn en hun eeuwig verderf te moeten gaan. — Dat gaat u niet aan, ik wil in den dood blijven.* — Juist omdat gij in dwaling

wilt blijven, willen wij u tot de waarheid terugvoeren; juist omdat gij in den dood zijt, willen wij u tot het leven opwekken. Indien gij niet wilt, willen wij en wij hebben grooter gelijk dan gij. — *Gij zijt lastig.* — De Apostel wil dat we lastig zijn, want hij beveelt ons van tijd tot tijd te onpas te prediken, en voor wie predikt men te onpas, tenzij voor degenen die niet willen hooren? — *Ik wil in de dwaling en in den dood blijven.* — Nog eens, wij willen dat niet, omdat God het niet wil en omdat, indien wij het niet zouden willen, Hij ons dit verwijt zou kunnen doen: *Gij hebt degenen die dwalen niet teruggeroepen, gij hebt degenen die verloren waren niet opgezocht.* Ik vrees God meer dan gij, daarom zal ik u ondanks u zelve zoeken. Indien gij niet wilt dat ik u zoek, verdwaa! dan niet. 1)

Waarmede houden de monniken zich bezig?
Met de missiën waaraan zij zich wijden, op gevaar af van den marteldood. Een missionaris beoogt de beschaving der barbaarste en der wildste volken, want indien de mensch beschaafd wordt, dan wordt hij vrijgekocht, en indien hij vrijgekocht wordt, kan dit alleen geschieden door de kennis

1) S. Aug. Serm, 46 n. 14, ed Bened. tom. v. p. 232 (Si me pati non vis, noli errare, noli perire).

van Christus den Verlosser. Hij die vijandig is aan de missiën, is derhalve vijandig aan de herstelling der volken in hun vorigen staat. Met welk regt zoudt gij u verzetten tegen de verbetering der volken? Behooren de Irokees, de Roodhuid niet tot het menschelijke gezin? Zijn het uwe broeders niet? Moet niet al hetgeen hun nuttig kan zijn u treffen en uwe levendigste sympathie opwekken? Moet gij geen belang stellen in al hetgeen hun geluk kan helpen bevorderen? Moet gij niet kunnen zeggen wat Terentius zeide, gij die verlicht zijt door een beter licht, gij die in eene eeuw leeft welke op hare vlag heeft geschreven: BROEDERSCHAP? Bewondert dan de missionarissen, of gedooft dat wij de oprechtheid uwer gevoelens in twijfel trekken. Indien gij niet van taal mogt veranderen, dan zouden al uwe redevoeringen over hetgeen gij de verlossing der volken noemt niets schijnen dan holle zinnen, formules zonder leven, woordenpraal van een redenaar, praterij van een advokaat, humanitair gezwets. Hoe meer men nagaat wat de monniken doen, hoe meer men zich overtuigt dat het eene schreeuwende onregtvaardigheid is om hun kleed te beschimpen.

Wat doen de monniken? „Zij studeren. De

belangen der wetenschap zijn heilig, omdat het de belangen der waarheid zijn. Derhalve moet men degenen die zich aan de wetenschap wijden voor heilig houden; in plaats van hen te minachten, moet men hen in hooge eer houden. Gij bewondert Cartesius als hij zijn stelselmatigen twijfel laat varen en uitroept: *Ik denk*; de monniken wijden hun geheele leven aan de gedachte; waarom zoudt gij hun de schatting van uwe bewondering weigeren? Waarom zoudt gij partijdig zijn? Bedenkt dat gij niet kunt aanvoeren, dat de geestelijke orden niet onder opzigt van de wetenschap, op de hoogte hunner zending zijn geweest. Hadden de kinderen van den heiligen Benedictus en van den heiligen Bruno de pen niet gevoerd, de geheele oudheid zou ons onbekend zijn gebleven. Neemt de boeken die door de kloosterbewoners zijn overgeschreven en opgesteld weg, en ziet er ontstaat eene ontzagge-lijke leemte in de wereld der wetenschappen en der letteren; de zon verdwijnt en geen ander licht blijft ons over dan de sterren van den nacht. Wij hebben Voltaire gehoord. Gibbon heeft niet geschroomd te verzekeren dat *een enkel klooster van Benedictijnen meer tot bevordering der litteratuur heeft gedaan, dan de beide*

hoogescholen van Oxford of van Cambridge 1). De geleerdheid der Benedictijnen is een spreekwoord geworden. Onvermoeid en geduldig, deinst zij voor geene nasporing terug en daarom ook voor geen nachtwaken.

Wat doen de monniken? Zij wijden zich aan de opvoeding der jeugd. De opvoeding is in haar wezen gegrond op de godsdienst; zij bestaat niet zonder de godsdienst. Is dat niet noodig in onze eeuw waarin het vergift van het openbaar onderwijs gedurende vijftig jaren langzaam werkende, geslachten heeft gevormd, onverschillig voor de zaken der ziel, de godsdienst heeft verjaagd van het openbaar grondgebied om haar in het binnenste des tempels in het geheim des gewetens te verbannen, zij die het leven moet beheerschen, gelijk God, wiens dochter zij is, de geheele schepping beheerscht? Het opperste en laatste doel der opvoeding is niet, wat men daarvan zeggen moge, om een doctor of een meester te maken, zelfs niet een doctor in de beide regten.

Wat doen de monniken? Zij wijden zich aan de hervorming van alles wat is verflenst en verlaagd door de ondeugd, van den galeiboef tot de

1) Letters of Atticus.

publieke vrouw. Zijn ze ook onder dat opzigt niet bewonderenswaardig? Moet men zich niet met de zedelijkheid bemoeijen als men zich aan de welvaart laat gelegen liggen? Socrates, die zijn leven toewijdde aan de hervorming zijner medeburgers, zou verstomd gestaan hebben van bewondering, indien hij die geestelijke afzonderingen had bijgewoond welke in de bagno's gehouden worden en in de toevlugtsoorden welke de godsdienst voor het berouw opent. Zult gij daarvoor ongevoelig blijven? Gij bewondert Socrates, gij noemt hem den wijsste der menschen. Zult gij hem niet kunnen navolgen?

Wat doen de monniken? Wat zij altijd gedaan hebben, en daarom heeft de tegenwerping niet meer waarde voor het verledene dan voor het tegenwoordige. Hoort wat de graaf de Montalembert daarvan zegt.

„De luiheid der monniken? Inderdaad, hoe! was dat de ondeugd der mannen, die naar de algemeene erkentenis, met hunne handen de helft van het Westen ontgonnen hebben en wier ijverig nachtwaken ons al de werken der oude letterkunde en de gedenkteekenen van zes eeuwen onzer geschiedenis bewaard hebben.”

„De luiheid der monniken? Maar wie anders

dan zij hebben den last van den dag en van de hitte gedragen in al de missiën van het Oosten en van Amerika, in de landen van Europa waar de christenen vervolgd worden, in het liefdewerk van de vrijkoopung der gevangenen, in den strijd tegen de ketterijen en tegen de bedorvene zeden en tot in het geestelijk bestuur der meest katholieke volken."

„De luiheid der monniken! Hebben die strenge critici hun eigen geweten wel goed onderzocht? Hebben allen zich verzekerd dat de beschuldiging welke zij tegen anderen met zooveel vrijgevigheid doen hooren, hen zelve niet treft? Zijn die staatslieden, die wijsgeeren, die letterkundigen welke tegen het leêgloopen der monniken zoo hevig aangaan, altijd zulke ijverige en vruchtbare burgers? Hebben zij niet reeds eene naijverige menigte zich aan hunne voeten zien bewegen en die hun op hare beurt het scheldwoord van straatslijper toestuurde? Met welk regt kon de wereld het den kloosterlingen als eene misdaad toerekenen, dat zij gebruik maakten van hunne fortuin en hun vrijen tijd, terwijl zij dit aan elken anderen rijken eigenaar, die de vrije beschikking over zijn tijd heeft niet ten kwade duidt 1)?"

1) Moines d'occident, Introd. p. 128—131.

Men ziet het, de geestelijke orden hebben al de groote belangen der maatschappij ter harte genomen. Zooveel heilige belangen, zooveel communiteiten, die als met een tooverslag ontstaan en in den boezem der Kerk schitteren gelijk de sterren aan het uitspansel. Indien men ze niet bewonderde, dan zou men onverschillig moeten wezen voor de schoonheid der hemelen. Indien men zegt dat zij zich niet met een nuttigen arbeid bezig houden, dan is men een schaamteloze leugenaar, dan heeft men allen eerbied voor zich zelve afgelegd, dan moet men een stalen voorhoofd hebben.

III.

ZIJ LEVEN TEN ONZEN KOSTE EN ZIJN EEN LAST VOOR HET VADERLAND.

Zij leven ten onzen koste. Maar leeft gij niet ten hunnen koste, gij die een gedeelte van uw leven besteedt om boeken en feuilletons tegen de monniken te schrijven om ze te verkoopen, gij die hen daarin beledigt, lastert, voorstelt als melaatschen, als een invretend kwaad, als ongedierte, gij, kortom, die u zelven tot den echo maakt van al de zoutelooze beledigingen door het protestantisme en het philosophisme, wier nalatenschap gij hebt aanvaard als een heilig erfdeel!

Zij leven ten onzen koste. Maar de filosofen die er op hebben aangedrongen dat de kloostergoederen zouden worden verkocht en die ze vervolgens tegen een lagen prijs gekocht hebben, die filosofen, zoo belangeloos in hunne boeken, leven immers nog ten koste van de monniken, wel verre dat de monniken ten hunnen koste leven? Leeft de beroofde ten koste van den roover? Leeft de roover niet veeleer ten koste van dengene dien hij heeft beroofd?

Zij leven ten onzen koste. Neen, want men heeft opgemerkt dat de monniken welvaart rondom zich verspreiden, omdat zij hunne inkomsten *verbeteren* op de plaats zelve waaruit zij ze trekken; men heeft daarentegen, opgemerkt dat de groote grondeigenaars onder de leeken die de kloostergoederen gekocht hebben en die dezer inkomsten in de groote steden hebben verteerd, er toe hebben bijgedragen om de landbouwende bevolkingen, ten wier koste zij leven, arm te maken, omdat zij de vruchten van haar zweet inoogsten zonder eenige de minste verteering in haar midden te maken. Die opmerking is gemaakt door Hume, „dien men zeker niet van partijdigheid zal beschuldigen ten gunste der monniken.” Daar de kloostergeestelijken, zegt hij, altijd in hunne kloosters woonden, te midden van hunne eigendommen, verteerden zij hun geld in de provinciën, onder hunne leenhouders, en zij werden in Engeland, zoo als nog in al de roomsch katholieke landen, beschouwd als de beste en de toegevendste eigenaren. Toen de eigendommen der Kerk verdeeld werden onder den adel en de hovelingen, eischten deze aanzienlijke inkomsten, *terwijl de leenbezitters moeite hadden om hunne vruchten te verkoopen*, daar die inkomsten in de hoofdstad

werden verteerd in honden, paarden, paardenkoo-
pers, lakeijen, keukenmeiden en dienstmaagden. 1)''

Zij leven ten onzen koste. Hoe zoo? De monniken schenken aan de maatschappij hunne nachtrust, hunne inspanning, al wat ze hebben en al wat ze zijn; zij ontvangen niets uit de schatkist en, desniettegenstaande, betalen zij belasting aan de schatkist. Zij vragen voor hunne onvergoldene en vrijwillige diensten niets dan de vrijheid om ze te mogen voortzetten. Kan men zulke menschen in geweten beschuldigen dat zij ten koste van het publiek leven? Een burger heeft een winstgevenden post; ofschoon hij ruimschoots wordt betaald, neemt men zijne diensten bijzonder in aanmerking, en wel verre van hem te beschuldigen dat hij ten koste van het publiek leeft, zegt men integendeel dat hij zich aan het publiek belang toewijdt, dat hij een verdienstelijk dienaar van den staat is: men rigt hem een standbeeld op. Is die taal niet vooral gepast als het de monniken geldt, die alles aan de maatschappij geven, zonder haar iets te vragen, zonder iets van haar te ontvangen dan het strikt noodige, en die zich aan haar uitsluitend toewijden uit liefde tot opoffering?

1) *Essay on the population of ancient nations en History of England*, aangehaald in de *Letters of Atticus*. Ubi supra.

Ze zijn een last voor het vaderland. Hoe! mannen die onophoudelijk arbeiden om allerlei ellenden te lenigen en om het rijk der onwetenschap en der ondeugd te beperken, mannen die doen zien dat men gelukkig kan zijn als men zijne hartstogten onderdrukt, mannen wier voorbeelden ons aanleiding geven om de grootste deugden te beoefenen, en wier gebeden de wereld schragen, zulke mannen, zijn die een last voor het vaderland! Is dat zóó, wie zijn dan de steun en de schrik van het land? Waarschijnlijk die leêgloopers die niets weten dan de nuttigste instellingen te verkleinen, die groote sommen verkwisten om dansers, tooneelspelers te onderhouden, die geen penning voor den arme over hebben, die alles voor zich zelve aanwenden, voor zich zelve alleen! Ja, wat ijelhoofdige en woedende goddeloozen daarvan zeggen mogen, het is bewezen dat de monniken nuttiger zijn dan hunne censors; het is bewezen dat als men de kloosters verwoest, men de bron opdroogt van eene menigte van weldaden. Karel V zeide terecht dat Hendrik VIII toen hij de kloosterinstellingen had vernietigd, *de hen had geslagt, die gouden eijeren legde.* Wat heeft men immers in Engeland gezien sedert de vernietiging der kloosterorden,

die men beschuldigde van zonder einde of maat op een te hoopen, op een te hoopen, en nog eens op een te hoopen, het bloed van het volk uit te zuigen en zich te mesten ten koste van het publiek? Men heeft het pauperisme zien ontstaan, dat is niet de armoede, maar de ellende, de noodzakelijk gewordenene, de noodlottige ellende, die zich jaarlijks schrikbarend uitbreidt; het pauperisme, dat wil zeggen een *vorst in lompen*, gelijk men het bepaald heeft.

Men behoeft geen christen te zijn om regt te doen wedervaren aan de monnikken, men behoeft alleen geen weetniet te wezen. De wijzen der oudheid zouden hen als helden verkondigd hebben, want zij hebben door den mond van Cicero verklaard, dat er in den hemel eene bijzondere plaats is voorbehouden aan degenen die zich zullen hebben gewijd aan de verdediging en de voorspoed des vaderlands. 1)

1) Omnibus qui patriam conservarint, adjuverint, auxerint certum esse in coelo definitum locum ubi beati aevo sempiterno fruuntur. Somn. Scip. c. y.

IV.

DE KLOOSTERGELOFTEN ZIJN EEN VERGRIJP TEGEN DE NATUUR.

Om ons van het tegendeel te overtuigen, behoeven wij slechts een vlugtigen blik te werpen op elke der drie kloostergeloften : de gelofte van *armoede* waardoor de mensch zich onthecht van de uitwendige goederen, de gelofte van *zuiverheid*, door welke hij zich onthecht aan zijn lichaam, de gelofte van *gehoorzaamheid* door welke hij zich onthecht aan zich zelve.

De geloften zijn een vergrijp tegen de natuur.

I. Gelofte van armoede.

Het lijdt geen twijfel dat de gehechtheid aan de stoffelijke goederen de ziel materialiseert, en haar belet om zich tot de hogere gewesten, tot de onzichtbare goederen te verheffen ; ongetwijfeld draagt de onthechting aan die goederen er toe bij om de ziel boven zich zelve te verheffen, te veredelen ; ongetwijfeld helpt zij haar om den ouden grondregel in praktijk te brengen *tecum habita*,

dewijl zij haar bevrijdt van al de zorgen die voortspruiten uit het bezit en het beheer der rijkdommen. De monniken nu onthechten zich door de gelofte van armoede geheel aan die stoffelijke goederen; die gelofte heeft dus de strekking om hemelse wezens van hen te maken. Indien men zich tot tegenstander van de gelofte van armoede verklaart, bepleit men derhalve de zaak van het zichtbare tegen het onzichtbare, van de stof tegen den geest; dan stelt men Socrates ter zijde om Epicurus en Plato om Lucretius aan te hangen. Gij bewondert Crates die al zijne goederen aan zijne medeburgers geeft en met vreugde uitroept dat *Crates Crates in vrijheid had gesteld*. 1) Waarom zoudt gij den monnik de bewondering weigeren die gij den wijsgeer schenkt? Indien Crates op de aarde kon terugkomen, zou hij tegen u de zaak der kloosterlingen bepleiten en uw tegenstand zou stellig zijn medelijden of zijn toorn opwekken.

Zult gij zeggen, dat al doet de monnik gelofte van armoede, zijn huis het toch niet doet, dat het zich kan verrijken, dat het zich inderdaad verrijkt en dat derhalve ten slotte degene die gelofte van armoede doet, *gelofte doet dat hem niets zal ontbreken*, zoo als La Bruyère zich uitdrukt.

1) S. Hieron. Adv. Jovin. lib. 1, col. 106.

Men kan antwoorden :

1°. Ondanks den collectieven eigendom, blijft de kloosterling arm, dewijl hij niets persoonlijk bezit en hij, bijgevolg, vrij van alle bezorgdheid omtrent de stoffelijke dingen, den stroom zijner denkbeelden, zijner ingevingen, zijner opofferingen kan volgen.

Men kan antwoorden :

2°. De kloosterlingen brengen hunne goederen in gemeenschap door den collectieven eigendom, zij verwezenlijken alzoo, op de gegevens des Evangelies steunende, het ideaal dat de wijzen nooit zullen verwezenlijken door te steunen op de theoriën der staathuishoudkunde.

Men kan antwoorden :

3°. Het is noodig dat het huis bezitte, opdat de leden waaruit het is zamengesteld, zich niet behoevende in te laten met de eischen van het stoffelijk leven, zich geheel kunnen wijden aan de missie, aan het predikambt en vervolgens, opdat zij niet van de genade der rijken en magtigen zouden afhangen, door de noodzakelijkheid om een loon te ontvangen, hetgeen hen in de oogen des volks zou doen doorgaan voor huurlingen, voor loontrekkende dienstboden. Vindt gij de combinatie der persoonlijke armoede met

den collectieven eigendom niet bewonderenswaardig?

Men kan antwoorden :

4°. Dat de geestelijke huizen niet voor zich zelve goederen verzamelen, dewijl hunne leden zich altijd armoedig voeden en kleeden, maar voor het onderhoud en de ontwikkeling der werken waaraan zij zijn toegewijd, om hunne gasthuizen te vergrooten, om hunne missiën uit te breiden, om aan een grooter aantal armen, brood, vleesch, kleeding te geven, of hunne uitdeelingen ruimer te doen zijn. De monniken handelden geheel anders dan onze moderne staathuishoudkundigen, die de liefdadigheid door de philanthropie vervangen hebben en wier karigheid door een dichter naar waarheid geschetst werd, toen hij zeide dat zij hunnen philanthropischen ijver zoover gedreven hebben, van hunnen armen economische soep te eten te geven 1).

Zij deelden hunne goederen met groote vrijgevigheid uit. In de cistersenser abdij der Echardis bestond eene deur *la Donne* genaamd, en te Aubrac, het klooster-gasthuis van de Rouergue, was er eene die *de la Miche* heette, omdat men

1) Ils ont poussé si loin l'ardeur philanthropique
Qu'ils nourrissent leurs gens de soupe économique.

er eene soort van klein wittebrood schonk aan al degenen die het kwamen vragen. 1)

De kloosters waren de voorzienigheid der volken, hoe zouden ze het hebben kunnen zijn indien zij niets bezeten hadden?

Eindelijk kan men antwoorden, dat indien de kloosters aanzienlijke rijkdommen bezeten hebben, zij die aan niemand hebben ontfroefd, maar wettig verkregen door hunne zuinigheid en door hunnen arbeid, die korenaren hebben voortgebracht, dáár, waar de grond niets dan doornen opleverde.

Zult gij beweren dat de monniken in weelde leefden, en dat de pracht hunner woningen eene belediging was voor de armoede der volken? Maar naar hetgeen gezegd is, kan en moet men de kloosters beschouwen als gestichten van openbaar nut. Moest men ze niet hecht en ruim maken, opdat zij lang zouden kunnen duren en beantwoorden aan tallooze behoeften? Moedigden de monniken de bouwkunst, de beeldhouwkunst, de verschillende ambachten niet aan door hunne verblijven en vooral hunne kerken goed te bouwen? Worden de schoone kunsten misdadig als men ze doet dienen om tempels voor den Eeuwige en paleizen voor de armen op te rigten?

1) Montalembert I, c. p, LXI,

De kloostergeloften zijn een vergrijp tegen de natuur.

II. De gelofte van kuischheid.

Die gelofte bevrijdt de ziel van de dwingelandij der organen; zij werkt er toe mede om haar kracht, energie te geven. Wel verre van afhankelijk te zijn van het vleesch, is de kuische mensch alleen afhankelijk van God en van zich zelve, wel verre van zijn behagen te zoeken in de dierlijke lusten, voedt hij zich alleen met groote gedachten, met edele gevoelens, hij leidt een engelachtig leven in een ligchaam van slijk, iets dat de mensch niet doet, die zich aan de vermaken overgeeft en aan zijne begeerlijkheid voldoet. De volmaaktheid bestaat dus gedeeltelijk in de bevrijding van de heerschappij der zintuigen, die, in onzen staat van verlaging, ons ten kwade neigen. Hoe meer de mensch ze beheerscht, hoe meer hij ze spiritualiseert. De gelofte van kuischheid nu werkt krachtig mede om de heerschappij van den geest op de zintuigen te bevestigen, daardoor is zij dus uitnemend geschikt om ons te volmaken. Dit aangenomen zijnde, vraag ik, of het niet van het hoogste gewigt is, dat er in eene wellustige, vleeschelijke eeuw, die alleen droomt van zingenot en voldoening des vleesches,

mannen zijn die hun vleesch geeselen, het kruisigen en daardoor toonen dat de mensch over die vorderingen kan zegevieren? Indien het geestelijk celibaat niet bestond, zou immers de deugd van kuischheid weldra beschouwd worden als eene onmogelijke deugd en gerangschikt onder het getal der droombeelden. Zou de mensch dan niet weldra hervallen in de schandelijke en bedorvene zeden der afgoderij? Heeft men niet teregt gezegd: „Als eenige menschen alles voor de zinnen veil hebben, dan moeten eenige anderen hun alles weigeren; als de wellust altaren heeft, dan moet de kuischheid martelaren hebben.”

Wat zult gij tegen de gelofte van kuischheid en tegen al die beschouwingen welke ten haren gunste pleiten aanvoeren?

Zult gij zeggen dat er kloosterlingen van beiderlei kunne zijn, die ondanks de gelofte van kuischheid, niet altijd kuisch zijn gebleven?

Indien ze niet kuisch zijn gebleven, dan was dat niet uithoofde maar ondanks de gelofte van kuischheid, daar die gelofte uit haren aard zelve het meest geschikt is om den mensch in de deugd staande te houden, dewijl zij de meest heilige verpligting oplegt. Het zou ongerijmd zijn, de voorzorgen die men neemt om zich daarvoor te

behoeden, als eene misdaad te beschouwen. Bestaat er bovendien niet een algemeen aangenomen stelregel in welks licht uwe tegenwerping verdwijnt, namelijk deze: dat *de uitzondering den regel niet maakt*. Bourdaloue heeft met veel beknoptheid die wijze van oordeelen over de geestelijke orden doen uitkomen, volgens welke men aan eene corporatie al de dwalingen en de ondeugden toeschrijft van een harer leden en die aan geen der leden de diensten en de deugden toerekent van de geheele corporatie. De Provinciales kritiserende, heeft hij in zeventien woorden geschreven: *Hetgeen allen goed gezegd hebben, heeft niemand gezegd, hetgeen een enkele verkeerd heeft gezegd, hebben allen gezegd.*

Zult gij beweren dat indien men gelofte van kuischheid doet, men medewerkt tot uitsterfing van het menschelijk geslacht?

Ik antwoord: De moderne staathuishoudkundigen erkennen dat men tegenwoordig niet behoeft te vreezen dat het menschengeslacht zal uitsterven, maar wel, zoo als gezegd is, dat het zich te snel zal ontwikkelen; dat het nu niet meer te pas komt te beweren, dat indien men het celibaat omhelst, men het nageslacht te kort zal doen.

Ik antwoord: Het is veel beter om de vermeerdering der bevolking tegen te houden door het geestelijk celibaat, dat uitnemend zedelijk en maatschappelijk is, dan door monsterachtige buitensporigheden, ondeugden tegen de natuur die niemand eenig nut aanbrengen, zelfs niet den genen, die zich daaraan schuldig maken.

Ik antwoord: Het kleine getal, eene onmerk- bare minderheid, omhelst het celibaat en er zullen altijd genoeg burgers wezen die de roeping zullen gevoelen om te huwen en de aarde te bevolken.

Ik antwoord: Zij die niet medewerken tot de voortplanting van het geslacht, werken mede tot zijne instandhouding, tot zijne welvaart, tot zijne moralisatie, en het komt er niet op aan om de aarde te bedekken met eene onwetende, slechte, ellendige, maar wel met eene goed onderwe- zene, deugdzame, gelukkige bevolking.

Ik antwoord hetgeen de heilige Ambrosius ant- woordde aan de kettters van zijn tijd die de tegenwerping onzer filosofen maakten: „Welke man heeft ooit eene vrouw gezocht, zonder haar te vinden?” 1).

1) Nonnullos dixisse audivi, quod perit mundus, deficit genus humanum. Quæro quis tandem quæsit uxorem qui non invenerit? *De Virginité* c. 7.

Ik antwoord altijd met dienzelfden heiligen Ambrosius: dat indien de voortplanting van het menschengeslacht de hoogste wet was, de vrouwen niet getrouw zouden moeten blijven aan hunne mannen die verre reizen doen, maar zich aan vreemdelingen overleveren, om kinderen te doen geboren worden 1).

Ik antwoord eindelijk met het geheele menschdom, dat de onthouding en de maagdelijke staat deugden zijn die den mensch aangenaam aan God maken, hem tot God doen naderen en dat zij moeten beoefend worden door degenen die geroepen zijn om hem bij de menschen te vertegenwoordigen en in zijn naam te spreken. Iphigenia, wier bloed de Goden gunstig stemde voor de Grieken, was maagd; de sybillen waren maagden (*quarum insigne virginitas est*), de orakels van Apollo en van Juno waren maagden en hare maagdelijkheid verschafte haar zooveel aanzien, dat de consuls en de keizers haar den voorrang gaven tot zelfs in hunne zegetogten. Dezelfde eerbied, dezelfde meening, dezelfde eeredienst treft men overal aan. De heilige Hieronymus, tegen Jovinianus schrijvende, kon zeggen: „In-

1) *Nulla peregrinanti marito fidem servet ne damnum faciat prolis futuræ et partus frequentioris amittat ætatem.* Id. *Ibid.* n. 36—37,

dien ik een vlugtigen blik op de geschiedenis der Grieken, der Romeinen, der Barbaren werp, vind ik overal den maagdelijken staat in eere 1). Alleen daardoor dat het geheele menschelijk geslacht het celibaat en den maagdelijken staat heeft geprezen, protesteert het tegen u; dewijl het tegen u protesteert verklaart het zich ten onzen gunste, houdt dus op met uwe aanvallen tegen de kuischheid. Blijft gij haar halstarrig bestrijden, dan zult gij hardnekkig een ondankbaar werk voortzetten, dan zult gij uwen tijd verliezen in onvruchtbare pogingen. Overweeg veel liever het antwoord van Cicero aan Hireius. Toen deze den romeinschen redenaar verzocht had zijne zuster te huwen, kreeg hij ten antwoord: *Ik zal het niet doen, want men kan zich niet tegelijkertijd met eene vrouw bezighouden en zich overgeven aan de studie der wijsbegeerte.* 2) Overweeg liever de schoone woorden van den heiligen Thomas: „De zoon Gods is in de wereld gekomen, om ons tot den staat der verrijzenis te verheffen, in welken er geene echtelieden meer zullen zijn,

1) Adv. Jovin. I, 1, p. 184, ad Bened. tom 4. Cf. Ep. ad Ageruchiam de Monogamia et Test. *De Exhortatione castitatis*, ad uxorem.

2) Omnino facere supersedit dicens, non posse se et uxori et philosophiæ pariter operam dare, Id. Adv. Jov. Ibid. col. 190.

dewijl de menschen in den hemel zullen zijn als engelen. Daarom heeft hij ons geleerd de onthouding en den maagdelijken staat te beoefenen, opdat in het leven der geloovigen een zeker beeld der toekomstige glorie zou schitteren. 1) Overweegt liever deze schoone woorden van den heiligen Augustinus, die sprak uit ondervinding: Niets is zoozeer geschikt om een vrouwelijken smaak en vrouwelijke gevoelens te geven dan het huwelijk. 2)''

De geloften zijn strijdig met de natuur.

III. Gelofte van gehoorzaamheid.

Door deze derde gelofte, verbindt de mensch zich om gedurende zijn geheele leven getrouw te zijn aan een regel, die hem bekend is, die is goedgekeurd door het geestelijk gezag en ter nakoming van welken hij zich vooraf op de proef heeft gesteld, ten einde zich niet vermetel te verbinden. Dit vooropgesteld zijnde; doe ik deze vraag: Wat is de geestelijke gehoorzaamheid? De toewijding, de zelfopoffering voor anderen. Geen kloosterregel toch schrijft iets anders voor

1) Ut in fidelium vita resplendeat aliquantulum gloriæ futuræ imago. Opusc. II. c. 22, Cf. Opusc. XIX., c. x. fol. 139. D. E.

5) Nihil esse sentio quod magis ex arce deiciat animam virilem quam blandimenta fœminæ corporumque ille contactus sine quo uxor haberi non potest. *Soliloq* l. I. n. 17.

dan het goede. Indien men dus geloften doet van den kloosterregel te zullen gehoorzamen, doet men gelofte van zich aan het goede toe te wijden, en dat wel alle oogenblikken en voor zijn gansche leven, door eene reeks van deugdzame handelingen: die beschouwing is beslissend en ontslaat van elke verdere ontwikkeling.

Zult gij beweren dat de gelofte van gehoorzaamheid de *ziel verlaagt*. De geschiedenis loegstraft u ten plegtigste, want zij toont ons mannen aan die, uit het klooster voortgekomen, hunne eeuw magtig bewogen hebben en die voor een zeer aanzienlijk deel invloed hebben uitgeoefend op de lotgevallen van hun land: mannen als Hieronimus, Basilius, Gregorius, Peter de kluisenaar, Urbanus, Gregorius VII, Albertus de Groote, Thomas, Dominicus, Franciscus van Assisen, Bernardus, en zooveel anderen. De abt van Clairveaux zeide: „Geloof mijne ondervinding, gij zult iets meer in de bosschen vinden dan boeken. De boomen en de rotsen zullen u leeren hetgeen de grootste meesters u niet zouden kunnen leeren 1).” Hij die zich met

1) *Experto crede aliquid amplius invenies in sylvis quam in libris. Ligna et lapides docebunt te quod a magistris audire non possis.* (Ep. 106).

de eeuw bezig houdt, kan zich met zich zelven niet bezig houden: de wetenschap en de heiligheid vorderen den ganschen mensch.

Zult gij zeggen, dat de gelofte van gehoorzaamheid *den mensch veroordeelt tot beuzelingen*. Hoe! de studie, de prediking, de zorgen gegeven aan armen en aan zieken, het overschrijven van oude boeken, of het opstellen van nieuwe, de bebouwing van landen, het gebed, de versterving, het arbeidzame nachtwaken, zijn dat beuzelingen! Maar wat zijn dan groote dingen? En welk denkbeeld vormt gij u dan van het leven? Welk beroep, welk bedrijf veroordeelt den mensch niet om te doen wat gij beuzelingen noemt? Als men u wilde gelooven, dan zou het schijnen dat al de menschen geroepen zijn om rijken omver te werpen gelijk Alexander en Cesar, of om het spreekgestoelte te beklimmen, als de redenaars Demosthenes en Cicero!

Zult gij zeggen dat de mensch *vrij* is; dat dewijl hij vrij is, hij niet zeker van zich zelven is, dat dewijl hij niet zeker van zich zelven is, hij elk oogenblik van gedachte kan veranderen, *hij zich niet voor altijd moet kluisteren*, volgens de woorden van Voltaire: „Het is grappig dat iemand iets voor zijn geheele leven belooft, dat

niemand zeker is een enkelen dag te zullen nakomen 1).”

Is de mensch niet onstandvastig omdat hij vrij is? Moet hij niet de middelen te baat nemen om zich in het goede te vestigen en aldus over zijne onstandvastigheid te zegevieren, juist omdat hij onstandvastig is? Is er nu wel een krachtadiger middel om den mensch in het goede te bevestigen dan de gelofte van gehoorzaamheid die hem voor altijd aan den regel onderwerpt? Geen enkel middel. Eenige lieden bij wie de onstandvastigheid over de gelofte heeft gezegevierd, kunnen niet in ernst worden gesteld tegenover het groote getal menschen in welke, van den oorsprong af, de gelofte over de onstandvastigheid heeft gezegepraald. Gij ziet het, gij stelt tegenover de gelofte van gehoorzaamheid, de onstandvastigheid van 's menschen hart, en die onstandvastigheid zelve is eene der groote redenen welke die gelofte regtvaardigen. Overweeg verder het gevolg uwer tegenwerping. Indien de mensch zich niet voor altijd in den geestelijken staat moet verbinden, omdat hij ontrouw zou kunnen worden aan zijne geloften, dan moet hij zich ook

1 Dictionn. Art. *Voeux*.

niet voor altijd in den huwelijken staat verbinden, omdat hij ontrouw zou kunnen worden aan zijne verbindtenis, maar zich slechts tijdelijk met eene vrouw vereenigen. Ziet gij niet dat uwe tegenwerping regtstreeks leidt tot de ontbinding van het huisgezin, tot de onwettige zamenleving van man en vrouw, tot de vermenging der geslachten, tot de dierlijke zeden, tot het verlaten der kinderen, en daardoor tot de vernietiging van het menschelijk geslacht? Ontveinst het u niet, men kan al de tegenwerpingen die gij maakt tegen de onoplosbaarheid van het huwelijk, ook maken tegen de voortdurendheid der geloften. Indien gij de onoplosbaarheid van het huwelijk aanneemt, dan moet gij de voortdurendheid der geloften aannemen; indien gij de voortdurendheid der geloften verwerpt, verwerpt dan ook de ontbindbaarheid van het huwelijk en droomt, als van een ideaal, van eene prostitutie van ieder aan allen, en van allen aan ieder. Die beschouwing heeft des te meer kracht, dewijl het huwelijk de echtelieden nauwer verbindt dan de gelofte de kloosterlingen. Deze kunnen somtijds van hunne eeden ontslagen worden of verlof bekomen om van de eene orde tot de andere over te gaan; het huwelijk is onverbreekbaar voor altijd, als het niet

nietig is, dat wil zeggen als het werkelijk bestaat.

Zult gij zeggen dat de gelofte van gehoorzaamheid *den mensch tot een slaaf, tot eene lededepop maakt* die niet meer denkt, die niet meer handelt dan door den overste aan wiens goeddunken hij zich heeft overgeleverd? zult gij aanvoeren dat de kloosterling door de stichters van orden vergeleken is bij den staf in de hand des reizigers, aan het onbezielde ligchaam dat alles wordt wat men wil (*Tanquam baculus, perinde ac cadaver*)? Het is gemakkelijk die tegenwerping te vernietigen door, *in de eerste plaats* te zeggen dat de wil van den overste zelven onderworpen is aan een regel dien hij moet eerbiedigen en die aldus aan den kloosterling een waarborg aanbiedt tegen willekeur; *in de tweede plaats*, dat indien de kloosterling een slaaf is, de soldaat waarlijk niet minder. Deze moet immers blindelings een bevel uitvoeren dat hem wordt gegeven, welk ook. Ieder die in de krijgsveld dienst der wereld is, heeft altijd gelijk indien hij zwijgt en gehoorzaamt, altijd ongelijk als hij de bevelen die hem gegeven zijn tegensprekt. Eerst gehoorzamen, en dan tegenspreken. De militaire tucht is veel strenger dan de kloostertucht, en daarom zijn de sol-

daten van Cesar ook, om uwe uitdrukkingen te bezigen, veel meer slaven dan de soldaten van Jesus Christus.

Eindelijk, zou men, om te bewijzen dat de gehoorzaamheid aan een regel een vergrijp tegen de natuur is, vooraf moeten vaststellen dat alle wetten een vergrijp tegen de natuur zijn, dat de mensch regt heeft op eene onbeperkte vrijheid, of, met andere woorden, dat de vrijheid in haar wezen het regt is om alles te denken, alles te zeggen, onder geen ander gezag te staan dan dat van een ceuwig bewegelijken, grilligen en veranderlijken wil. Zou wel een verstandig man zulk een voorstel kunnen verdedigen? Zou men daardoor den doodsteek niet geven aan alle gezag, en de hand reiken aan die mannen van beweging en wanorde, die niets verlangen dan alles omver te werpen wat boven hen is, om boven alles te staan en het heelal aan hunne voeten te zien liggen?

Zult gij zeggen dat de gelofte van gehoorzaamheid *gekloosterde slagtoffers* maakt, die hun geheele leven den dag vervloeken waarop zij ondoordachte geloften aflegden, waarop zij onvoorzigtige geloften op zich namen, niet rijp en niet overwogen, op een leeftijd toen zij de wereld of

het leven nog niet kenden. Hier is de geschiedenis ook in ons voordeel.

Zullen wij den monnik beschouwen als hij zijne intrede in het klooster doet? Hij gevoelt zich aangetrokken door een onoverwinnelijk verlangen dat hem aan de wereld, aan zijne vrienden, aan zijne bloedverwanten ontrukkt, die dikwijls hinderpalen aan zijne roeping in den weg leggen.

Zullen wij den monnik beschouwen als hij in het klooster woont? Hij gevoelt zich daar gelukkig. Zijne abdij is voor hem geene gevangenis, maar een tuin van geneugten, een aardsch paradijs, een nieuw vaderland, eene nieuwe familie waarin hij veel talrijker vrienden vindt, dan die welke hij onder het ouderlijk dak heeft achtergelaten. De heilige Bernardus riep in de overmaat van zijn geluk uit: *O beata solitudo, o sola beatitudo!* — „Een monnik buiten zijn klooster, een visch buiten het water,” dat was een aangenomen spreekwoord in al de kloostergezinnen. Zoudt gij beter weten dan de monnikken zelve of men gelukkig is in een klooster?

Zullen wij den monnik beschouwen als hij verplicht is het klooster te verlaten? Hij gaat er uit met een gebroken hart en met betraande oogen. Toen Pieter Blossius de abdij van Croyland

verliet om naar zijn vaderland terug te keeren, stond hij zeven maal stil ten einde om te zien en nog die plaats te beschouwen waar hij zoo gelukkig was geweest. Op het oogenblik dat Alcuinus het klooster moest verlaten om zich aan het hof van Karel den Groote te begeven, sprak hij: O cel, zoete en welbeminde woonstede, vaarwel voor altoos! Ik zal de bosschen niet meer zien die u met hunne ineengevlochtene takken en met hun bloeiende gewassen omringden, niet meer uwe velden vol van welriekende en heilzame kruiden, niet meer uwe vischrijke wateren, niet meer uwe wijngaarden, noch uwe tuinen waar de lelie en de roos prijken. Ik zal die vogelen niet hooren die de metten zongen gelijk wij en op hunne wijze den Schepper vereerden. Dierbare cel, ik beweene u en zal u altijd betreuren."

O mea cella mihi habitatio dulcis amata.

Semper in aeternum, o mea cella, vale 1)!

Zullen wij de monniken beschouwen als zij in hunne kloosters konden terugkeeren, na de stormen die hen daar uit verdreven hadden. Zij keerden terug zoodra zij konden, getuige hetgeen plaats had in het begin dezer eeuw.

1) Alcuini Opp. t. 11, p 456. ad Toeb. Montal. l. c. p. 81.

Met dit vierdubbel feit voor oogen, zal het ons wel veroorloofd zijn den dichter na te zeggen:

Oui, c'est un vaste amour qu'au fond de vos calices
 Vous buviez à plein coeur, moines mystérieux,
 Vous aimiez ardemment! Oh! vous étiez heureux.

Zult gij zeggen dat de gehoorzaamheid, dien corporatie-geest, dien kloostergeest voortbragt die niets anders is dan het collectief eigenbelang, dat is het eigenbelang van verscheidene bijzondere personen, zaâmgepakt, vergroot, ontwikkeld, behebt met een geest om te veroveren en te verslinden. God behoede mij voor de meening dat alles volmaakt is in de kloosterorden. Neen, dat weet ik wel beter, neiging tot misbruiken en wezenlijke misbruiken bestaan ook dáár. Tacitus heeft mij reeds geleerd dat er ondeugden zullen bestaan zoo lang er menschen zullen leven.

Maar van den eenen kant: zonder gelofte van gehoorzaamheid, zou immers geene geestelijke vereeniging sterk en duurzaam kunnen zijn?

En van den anderen kant is het immers niet tegen te spreken dat die vereenigingen noodig zijn voor grooten, wetenschappelijken en letterkundigen arbeid, voor de missiën, voor de dienst in de gasthuizen, voor de opvoeding, voor de groote belangen der maatschappij die maar alleen

waarlijk kunnen worden gediend door groote corporatiën wier leden gezamenlijk handelen, elkander omtrent de ondervinding van het verleden inlichten, en kunnen arbeiden als de geschikte tijd daar is, omdat zij er op kunnen rekenen dat zij opvolgers zullen hebben om de aangevangene werken te voltooijen.

Indien er nu van den eenen kant geestelijke vereenigingen noodig zijn, en indien van den anderen kant de gelofte van gehoorzaamheid een noodzakelijk vereischte is voor elke geestelijke vereeniging, dan vervallen immers alle gegronde aanmerkingen. Het zijn de geloften die aan de kloosterinstellingen de kracht geven van een in slagorde geschaard leger; zonder haar blijven er niets over dan verspreide, niet aan tucht onderworpen, magtelooze soldaten, die daardoor zelf van te voren overwonnen zijn.

De geloften zijn strijdig met de natuur. En gij besluit daaruit dat het onmogelijk is ze met getrouwheid naar te komen; dat bijgevolg de monniken in 't geheel niet zijn wat ze uiterlijk schijnen. God beware mij dat ik zou beweren dat er in geene eeuw, in geene orde, in geen huis ooit verslappig heeft plaats gehad. Neen, de kloosterlingen zijn niet altijd en overal gebleven

op hunne oorspronkelijke hoogte. Het bewijs daarvoor ligt hierin dat verscheidene hunner zich hebben willen hervormen en dat werkelijk gedaan hebben, maar ik onderstel dat het kwaad zoo diep is gegaan als het leugenachtig ongeloof het beweert en als de eenvoudige goedgeeloovige het nazegt, ik onderstel dat de leeglooperij, de zinnelijkheid, de onzedelijkheid, de ontaarding in de kloosters zoo algemeen zijn geweest, zoudt gij dan wel het regt hebben hun dat als eene misdaad toe te rekenen? Neen, in allen gevalle, hebben zij dan slecht op u gelijkend. Leest andermaal eene bladzijde; van een reeds aangehaalden schrijver.

„Hoe! gij die welligt sedert uwe kindsche jaren nimmer eene knie hebt gebogen in een christen tempel, staat gij op als leeraar van het gebed en van het kanonieke officie?

„Hebt gij dan zoo angstvallig in u zelyen al de begeerlijkheden en al de zwakheden des vleesches onderdrukt, dat het u gegeven is om de min of meer wèl bewezene wanordelikheden van zekere monnikken te wegen op de weegschaal van het heiligdom?

„Wat! aten de Benedictijnen vleesch; droegen de ongeschoeide Karmelieten schoenen; omgord-

den de Kordeliers hunne lendenen niet meer met het koord? Is dat toch waar! Maar gij, gij die hen beschuldigt, wat doet gij van dat alles?"

Zij kastijdden zich zoo dikwerf niet meer als voorheen! Maar gij, hoe dikwijls in de week kastijdt gij u zelve? Zij wijden niet zooveel uren meer aan het gebed, aan den armen, als zij moesten! En gij dan, waar zijn de velden die gij bevrucht hebt in het zweet uws aanschijns, de zielen die gij gered hebt door uwe gebeden? In allen gevalle, leefden de schuldigsten, de meest bedorven hunner zoo als gij leeft; dat is hunne misdaad. Indien het eene misdaad is, gij hebt het regt niet om haar te straffen.

"O! ongetwijfeld, de geloovigen, de ijverigen en de zuiveren mogen verontwaardigd zijn over de verslapping in de kloosters; dat een Bernardus, een Petrus Damianus, een Carolus Borromæus, een Franciscus van Sales, eene Catharina van Senen, eene Theresia over die verslapping hebben geklaagd bij God en bij de nakomelingschap, dat begrijpt men. Men zou zelfs hun stilzwijgen niet hebben kunnen begrijpen. Maar gij, erfgenamen of lofredenaars van de bewerkers van het kwaad, dat de monikken bedorven heeft en van de berooving die hen heeft getroffen, gij

zoudt de laatsten moeten zijn om u daarover te verwonderen en te beklagen, want gij maakt daardoor de acte van beschuldiging op tegen uwe vaderen en tegen u zelven. 1)

1) Le Moines d'occident, p. 193.

V.

DE KLOOSTERS WAREN OUDTIJDS GOED, MAAR NU
IS HET EEN ANACHRONISME.

De kloosters waren oudtijds goed. Ja, goed waren ze, zeer goed, omdat men daar een ascetisch, een wetenschappelijk, een landbouwend leven leidde, een leven nuttig voor allen, wij hebben het gezien.

Ja, nog eens, goed waren ze, zeer goed, omdat de kloosters tegelijkertijd gasthuizen, logementen, schuilplaatsen waren voor de ongelukkigen en de verdrukten, wijkplaatsen voor het berouw, scholen in welke de grootste werken van den geest zijn voortgebracht.

Maar nu is het een anachronisme.

Hoe!

Zijn er thans niet meer:

Kinderen zedelijk op te voeden,

Weezen te beschermen,

Ziekten te verzorgen,

Armen te ondersteunen,

Krankzinnigen te bewaken?

Zijn er nu niet meer:

Onwetenden te onderrigten.

Jongelieden te behoeden of te verbeteren,

Misdadigers in eere te herstellen,

Wilden te beschaven en derhalve het evangelie te verkondigen?

Bestaan er nu geen zielen meer die het leven moede zijn, die niets meer van de wereld willen weten en die de afzondering, de eenzaamheid zoeken?

Zijn er nu geen mannen meer zoo als Jean-Jacques, die hunne bastaarden naar het gasthuis zenden, en zijn er daarom geen zusters van den heiligen Vincentius van Paulo noodig om ze op te nemen!

Zijn er geen leugenachtige schrijvers meer wier lastertaal men moet bekend maken door hunne leugenachtige beweringen in de balans der waarheid te wegen; met andere woorden, bestaat er geen valsche wetenschap meer, tegenover welke men de ware wetenschap moet stellen, door hen voor de regtbank der rede en der geschiedenis te dagen?

Zijn er geen misdaden te boeten in eene eeuw van zinnelijkheid en wellust?

Zijn er geen schandalen meer tegen welke moet

geprotesteerd worden door de heiligheid des levens en door de kracht van het woord?

Hebben wij geen gunsten meer aan God te vragen, wij die de pest, den hongersnood, den burgeroorlog, den buitenlandschen oorlog hebben bijgewoond, en dat ondanks de beloften der geneesheeren, der landhuishoudkundigen, der zede-meesters en der diplomaten?

Nu is het een anachronisme.

In 't minst niet, nu zijn de kloosters noodzakelijker dan ooit. Immers,

Thans is de armoede van het verstand grooter dan ooit, want de dwaling en de onwetendheid heerschen overal. Er zijn dus, meer dan ooit, apostelen noodig om het volk te bekeeren.

Thans is de zedelijke ellende grooter dan ooit, want de hoogmoed, de begeerlijkheid, de wellust zijn dáár als drie groote rivieren welke den vervaarlijken stroom des kwaads vormen. Men moet derhalve meer dan immer aan die handeling welke de maatschappij verteert als een invretende kanker, een drievoudigen stroom van zelfverloochening, van belangeloosheid, van versterving overstellen, om den stroom van het goed te vormen.

Thans is de lichamelijke ellende grooter dan

ooit, omdat de weelde, onder veelvoudige vormen dagelijks het vaderlijk erfgoed verslindt en de familiën ten gronde rigt; men moet dus meer dan ooit, vrijwillige dienaren der armen hebben.

Juist omdat de kwaal grooter is, moet er een krachtiger geneesmiddel worden aangewend.

Juist omdat de kinderen van Satan zamenspannen om het menschelijk geslacht ten verderve te leiden, moeten de kinderen Gods zamenspannen om het te redden.

Als de kinderen Gods thans willen zamenspannen, dan moeten zij zich vereenigen in communiteiten, in klooster-instellingen.

De klooster-instellingen worden dus meer dan ooit door de behoeften des tijds gevorderd.

De Voorzienigheid vermenigvuldigt ze dan ook, even als zooveel levende krachten die eene heilzame werking op de maatschappij uitoefenen.

Hoe meer men zal razen tegen de geestelijke communiteiten, hoe meer men zal bewijzen dat de maatschappij ziek is; hoe meer men zal aantoonen dat er behoefte bestaat aan geestelijke orden; hoe meer de maatschappij behoefte zal hebben aan geestelijke orden, hoe meer God, die de genezing en het heil der maatschappij wil, ze bloeiend en talrijk zal maken.

Gij zult moeten besluiten ze aan te nemen, of u getroosten nutteloos tegen haar te strijden.

Maar ik begrijp u, gij redt u uit de verlegenheid door te zeggen dat wij niet van onze eeuw zijn. Wij antwoorden u: Ach! wat zijt gij goed van uwe eeuw!

VI.

MEN MOET ZE Vernietigen.

Mannen met allerlei middelen van vernieling gewapend, hebben getracht dat goddeloos werk te verrigten. En wat heeft het hun ten slotte gebaat? Zij hebben de eigendommen der monniken kunnen verkoopen, hunne boekerijen verbranden, hunne woningen vernielen of ze in werkplaatsen, in magazijnen, in winkels veranderen; maar de monniken hebben ze niet kunnen vernietigen; wel verre van dat, hebben zij zich kunnen overtuigen, dat het een eeuwig geslacht is hetwelk het leven in den dood vindt. Waarom zoudt gij eene magtelooze poging willen hernieuwen? Is het niet beter dat men zich buigt voor de algemeene wetten, dan dat men ze vergeefs bestrijdt.

Men moet ze vernietigen. Met andere woorden, maken wij ons meester van de goederen welke hun toebehooren, stelen wij het erfdeel der armen;

berooven wij de Kerk van hare eigendommen, die het eigendom van God en van Christus zijn; laat ons op het tijdelijke vallen als op een buit, en haar niets dan het geestelijke laten dat ons niet raakt, dewijl wij zonder dat kunnen drinken, eten en ons overgeven aan al de ongebondenheden van geest en vleesch. Welk eene edele en waardige taal! Welke verhevene gevoelens! Uw eigenbelang doet u spreken, niet de waarheid, gij zijt verdacht, uwe woorden hebben geen waarde.

Men moet ze vernietigen. Hoe! na zooveel omwentelingen om aan de gewetens en aan de volken de vrijheid te schenken, na zooveel brochures, zooveel tijdschriften, zooveel dagbladen die voor de zegepraal der vrijheid hebben gestreden; na zoo herhaalde verkondiging van de onsterfelijke beginselen der vijf en negentigen, en de declaratie van de regten van den mensch, na zooveel bloed gestort, zooveel grondwetten geoctroijeerd, zooveel vrijheidsboomen geplant te hebben, na zooveel redevoeringen, clubs en parlementen, droomt gij nog van uitzetting, van verbanning voor dengene die niet denkt en spreekt gelijk gij! Zou dat alles, indien gij bij uwe gevoelens bleef volharden, niet bewijzen dat uwe welsprekende protestatiën ten

gunste der vrijheid, niets dan schijnheiligheid en leugentaal zijn? Indien gij in de monnikken geen Godgewijde mannen ziet, geen mannen die juist daarom uwen eerbied waardig zijn, zoudt gij dan ten minste niet in hen burgers moeten zien die regt hebben op de bescherming der wet en op het licht der zon.

Men moet ze vernietigen. De tegenstanders van het katholicisme spreken altijd van verwoesten, nooit denken zij aan opbouwen. Wij zijn geregtigd om hun te vragen wat zij in de plaats zullen stellen van de handelingen der monnikken en der priesters, want men moet zijn huis niet laten afbreken, zoo lang men zich niet verzekerd heeft van een ander nachtverblijf.

Door welk middel beweren de tegenstanders derhalve de volken te zullen regeren?

Door het *zwaard*? Het zwaard is magteloos om het rijk der waarheid en der deugd te vestigen, omdat het de kracht vertegenwoordigt, en omdat de krachtstof is. Beweert men de geestelijke wezens met de stoffelijke kracht te zullen regeren, dan houdt men zich op met eene hersenschim en dan wil men het ongerijmde verwezenlijken? Dan geeft men het bewijs dat men zwak is van hersenen, dat het met de vijf zinnen niet goed in orde is.

Door de *wet*? Maar wat zijn de wetten zonder de zeden die de wetten maken en breken? In eene bedorvene maatschappij, is de wet goed of zij is slecht. Indien zij goed is, dan kan zij niet anders dan over het bederf zegevieren, zoo als de ondervinding van al de heidensche eeuwen het getuigt; indien zij kwaad is, dan zal zij het bestaande bederf huldigen, en daardoor zal zij bedervend zijn en de ondeugd tot eene godsdienst verheffen. De overheid is dan magteloos als de soldaat, de wet even magteloos als het zwaard om het groote werk onzer herstelling te volvoeren.

Door het *idee*? Welk vermogen zullen op mijn verstand en op mijn hart de denkbeelden van iemand hebben die mijns gelijken is, die tot mijne rede spreekt uit naam zijner eigene rede, en die daardoor mij geen enkelen waarborg biedt voor de waarheid zijner taal? Heb ik niet hetzelfde regt als mijns gelijken om mijne verbeelding te doen werken, om mij zelve, mijne zienswijze, voor mij zelve te scheppen, en welk regt heeft dan de een of andere utopist om mij zijne meening op te dringen en mij tot zijn leerling te maken? De ideeën van dezen of genen geleerde kunnen wel niets anders zijn dan een spel van

den geest; als zij zijn voorgebragt, moet men altijd nog onderzoeken of zij overeenkomstig de waarheid zijn al dan niet? Is het woord ideoloog niet synoniem geworden van visioenaris?

Door het *woord*? Het woord ontleent zijne voor naamste kracht aan de kracht der ideeën, in wier dienst het zich stelt. Indien dus de ideeën magteloos zijn, dan is woord het insgelijks.

Door het *genie*. Elke eeuw telt drie of vier mannen van genie, dat is te weinig.

Door de *philosophie*? Dikwerf bedriegt zij zich, zij heeft niets getracht te doen voor het heil van het menschelijk geslacht. Indien zij de roeping moest vervullen om de zielen tot de waarheid en de deugd terug te voeren, dan moeten de philosophen hunne universiteiten en hunne akademiën verlaten, dan moeten zij zich tot de heidenen begeven, dan moeten zij hunne afgodsdeelden vernielen, dan moeten zij hunne bijgeloovigheden bestrijden, dan moeten zij hun eigen bloed storten om getuigenis hunner zending te geven.

Voor het overige heeft de philosophie bijna altijd ontkend of getwijfeld. Welnu niet de ontkenning, niet de twijfel, maar het geloof, het bezit der wetenschap maakt de wetenschap, maakt het licht. Men zal altijd van de boeken der

wereldsche wijsbegeerte kunnen zeggen wat de heilige Hieronymus zeide van de voortbrengselen van den heidenschen geest, dat wil zeggen van den geest der menschen, afgescheiden van den geest Gods. „De zangen der dichters zijn niets dan een voedsel van den duivel. De zoetheid welke men daarin vindt verblijdt, maar als men ze met groote zorg en groote moeite heeft bestudeerd, vindt men daar slechts ijdele klanken, levenmakende woorden; men vindt daarin niet de *verzadiging welke de waarheid geeft, de kracht die de genade verschaft*. Zij die ze beoefenen zijn *altijd hongerig naar de waarheid, en arm aan alle deugden*. 1)

Indien niets menschelijks de geestelijke orden kan vervangen, is dat niet een bewijs dat zij noodzakelijk zijn? Indien zij alleen door zich zelve kunnen worden vervangen - moet men, wel verre van het land daarvan te willen bevrijden, ze dan niet houden?

Welke pogingen de goddeloosheid ook hebbe in het werk gesteld om de monniken belagchelijk of hatelijk te maken, bewezen blijft het dat zij de ware wijzen zijn. Welk een schouwspel in

1) Studiosi corum in fame veri et virtutum penurie perseverant. S. Hieron. Damaso. Ed. Bened. iv, col. 153.

de oogen van God, van de engelen en van de menschen levert het gezicht van een monnik niet op die den geest zijner roeping bezit en die getrouw is aan zijne dagelijksche oefeningen? Door de gelofte van armoede, spreekt hij den banvloek uit over de zedeleer van het belang; door de gelofte van kuischheid, spreekt hij den banvloek uit over de zedeleer van het vermaak; door de gelofte van gehoorzaamheid, spreekt hij den banvloek uit over de zedeleer van het eigenbelang, hij is nederig, zuiver, toegewijd, vurig te midden van eene wereld, die in opstand verkeert, die bedorven, die laauw is, zoo niet onverschillig. Hij leeft naar den geest, terwijl anderen leven naar het vleesch; hij studeert om de waarheid te kennen en haar te beoefenen, terwijl zooveel anderen uit speculatiegeest of voor den roem studeren. Men kan op de kloosterbewoners deze woorden van den heiligen Gregorius van Nazianze toepassen: „Zij hebben zich door geen enkelen band aan de aarde verbonden; zij bezitten niets dan hun ligchaam, en dan nog niet eens geheel; alles wat in hen is behoort aan God en niets aan Caesar, want hunne rijkdommen bestaan in hunne hymnen, in hunne gebeden, in hun nachtwaken, in hunne tranen, dat wil zeggen in goederen

welke men met zijne handen kan vatten. Zij hebben hunne ziel van hun ligchaam losgemaakt." 1)

Leibnitz, ofschoon protestant, heeft regt laten wedervaren aan de kloosterinstellingen, en ze gewroken tegen al de lasterlijke aantijgingen waaraan ze hebben blootgestaan. Ziehier zijne woorden: „Ik moet in waarheid bekennen, dat ik altijd de geestelijke orden, de godvruchtige vereenigingen en al de loffelijke instellingen van dien aard welke eene soort van krijgsmagt des hemels zijn, bijzonder heb goedgekeurd, mits men, de misbruiken en de bedorvenheid daarvan werende, ze geleide volgens de regelen hunner stichters en mits de Opperpriester ze toepasse op de behoeften der algemeene Kerk. Wat toch kan er uitstekenders bestaan, dan het licht der waarheid te brengen aan de meest verwijderde natiën, over de zeeën, te midden van het vuur en het zwaard; dan zich alleen bezig te houden met het heil der zielen, dan zich al de vermaken en zelfs het genoeg van de conversatie en de maatschappij te ontzeggen, om zich alleen onledig te houden

1) Qui nullo vinculo humi tenentur, qui sola corpora ac ne ea quidem tota possident, qui Caesari nihil, Deo omnia habent; hymnos, preces, vigiliis, lacrymas, hoc est; ejusmodi opes qui manibus arripi ac teneri nequeunt... qui animam a corpore abstraxerunt. S. Greg. Nazianz. Orat. 9. n. 43.

met de beschouwing der bovennatuurlijke waarheden, en met de overweging der goddelijke dingen; dan zich te wijden aan de opvoeding der jeugd om haar den smaak der wetenschap en der deugd te geven, dan hulp te brengen aan de ongelukkigen, aan verlorene en wanhopige lieden, aan gevangenen, aan veroordeelden, aan zieken, aan al degenen, die aan alles behoefte hebben, die in galeijen of in verafgelegene streken zuchten, en dan in die meest uitgebreide liefdedienst, zelfs niet verschrikt te worden door de vrees voor de pest. Ieder die deze dingen miskent of veracht, heeft van de deugd slechts een kleingeestig of een laag denkbeeld en gelooft dwaselijk dat hij zijne verpligtingen jegens God volbragt heeft wanneer hij zich slechts uiterlijk gekweten heeft van eenige gebruikelijke oefeningen, en dat uit die koude gewoonte welke meestal niet gepaard gaat met eenigen ijver of eenig gevoel hoegenaamd. 1)

De monniken hebben, even als de Pausen, niets anders noodig dan dat men de waarheid van hen spreke. De wetenschap onzer eeuw, minder partijdig dan die der vorige eeuw, heeft hun dan ook een zeker regt doen wedervaren, en erkend dat zij voor een groot deel hebben medegearbeid

1) *Syst. théolog.* Migne, *Démonst. évangél.* Tom. iv. col. 1048.

aan het groote werk, der christelijke beschaving. Hij die heden ten dage die leugenachtige taal weder zou willen doen hooren, waardoor de kloosterlingen worden voorgesteld als domme, losbandige, schijnheilige, nuttelooze, slechte, gevaarlijke wezens, die tegelijkertijd de leerstukken aan welke zij niet gelooven, en de volken met wier eenvoudigheid zij den spot drijven, ten hunnen voordeele gebruiken, zou de verontwaardiging der ware geleerden gaande maken. Welke ernstige mensch kan zich onthouden van lagchen als hij bijvoorbeeld, deze tirade van Voltaire leest: 1) „Wordt men niet bewogen, als men de geheimen der kloosters ontdekt, de schanddaden, de afgrijpselikheden, de kwellingen, waaraan ongelukkige kinderen zich onderworpen hebben, die hun staat van galeiboeven verfoeijen, als zij menschen zijn, en die zich met eene nuttelooze wanhoop willen loswringen uit de ketenen waarmede de dwaasheid hen beladen heeft!” Kan al dat schermes met woorden wel met iets anders vergeleken worden dan met de droomerijen van den Talmud of de vertelselen van den Koran? Indien de monniken geweest zijn zoo als het hunnen tegenstanders belieft hen voor te stellen, hoe kan men dan de

1) Diction. philosoph. Art. Voeux.

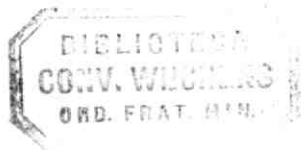
achting verklaren die zij altijd verworven , en den ontzaggelijken bijval dien zij verkregen hebben , en den ziedenden toorn waarvan zij het voorwerp zijn van wege de vijanden van den christennaam.

Ik laat het hierbij. Zette ik die beschouwingen voort , ik zou nuttelooze moeite doen en mijn tijd verliezen. Men begrijpt immers hoe moeilijk het is , de tegenstanders die altijd , wat men zeggen of doen moge , eenig voorwendsel hebben om de verschuldigde hulde aan de waarheid te weigeren , ik zal niet zeggen te overreden , maar tot zwijgen te brengen.

Indien de kloosterlingen , in het zweet huns aanschijns en tengevolge hunner spaarzaamheid , hunne eigendommen een weinig verbeteren of uitbreiden , dan beschuldigt men hen dat ze zich verrijken , dan moet men hen berooven , uit vrees dat zij te rijk zullen worden. Indien hunne landerijen geen overvloedigen oogst opleveren , beschuldigt men hen van luiheid , dan zegt men dat hunne abdijen nesten van hommels zijn , en dat men hen andermaal moet berooven , dewijl zij geene partij van hunne goederen weten te trekken. Indien zij de vruchten van hunnen arbeid met de armen en de reizigers deelen , dan voeden zij de leegloopers , moedigen zij de bedelarij aan

verkwisten zij hunne inkomsten, en zijn zij slechte administrateurs die men onder voorgdij moet stellen. Indien zij schijnen ze niet ruim met anderen te deelen, dan zijn het gierigaards en mannen die alleen hun eigenbelang beoogen. Als zij een verstorven, afgezonderd en louter bespiegelend leven leiden, dan zijn het mannen die zich afsluiten van de maatschappij, die zich zelve vernietigen en van wie men zich moet ontdoen het koste wat het kost. Indien zij den drempel van hun klooster overschrijden en zich aan de maatschappij leenen, dan zijn het heerschzuchtige lieden, gelukzoekers die zich op de wereld werpen, nadat zij afstand van de wereld gedaan hebben. Als zij op het platteland prediken, brengen zij het volk in beweging; als zij Gods Woord aan het hof verkondigen, vleijen zij de grooten en de koningen. Indien zij geen uiterlijk vertoon aan hunne verblijven geven, dan geschiedt dat met berekening en met een doel; zij hangen den arme uit om mededoogen en medelijden op te wekken, zij kunnen niet bouwen; als zij vervolgens naar de regelen der kunst bouwen, dan is het uit heerschzucht en om den magtige te spelen, dan zijn zij mannen van weelde. Als zij zich bepalen tot handenarbeid, dan drukt men sterk op hunne onwetendheid; als zij studeren bederven

zij de wetenschap en begeven zij zich buiten hunne roeping, die bestaat in versterving en in gebed. Als zij hunne beginselen willen handhaven, zijn ze onverdraagzame wezens die de inquisitie en de brandstapels weder willen invoeren; indien zij de zwakheden der eeuw in aanmerking nemen, indien zij de lont die nog smeult niet uitdooven, dan bederven zij de zedeleer, dan vervalschen zij het Evangelie, zoodat van den eenen kant, de tegenstanders het Evangelie wegcijferen, door te zeggen dat het slechts eene fabel is, en zij van den anderen kant zich daarvan een wapen maken als het er op aankomt om den kloosterlingen den oorlog aan te doen. Als zij talrijk zijn, verbiedt men hen novicen aan te nemen, en als tengevolge van dat verbod slechts eenige grijsaards overblijven, die morgen ten grave zullen dalen, dan verklaart men dat hunne nalatenschap natuurlijkerwijze aan den Staat toebehoort, dewijl zij geene opvolgers hebben. Ziedaar dande tegenstrijdige verwijten waarmede men hen overlaadt; ziedaar met welke onregtvaardigheid en kwade trouw men hen veroordeelt. „Hoe zal men, vraagt België zich zelve af, wonderlijke menschen tevreden stellen, die niets in de monniken kunnen velen, rust noch arbeid, eenzaamheid, noch geest

van maatschappelijk leven, rijkdom noch armoede 1)?"

Wilde men dergelijke tegenstanders vatten, het ware even goed Proteus zelve te willen grijpen?

Nog eene opmerking. Wie beschuldigen de monniken dat zij te rijk zijn? Gierigaards. Wie beschuldigen hen dat ze geen nut stichten? Schadelijke lieden. Wie beschuldigen hen dat ze zedeloos zijn? Losbandigen. Wie beschuldigen hen van schijnheiligheid? mannen die allerlei rollen spelen. Wie beschuldigen hen dat zij der maatschappij vijandig zijn? Omwentelingsgezinden die van niets anders droomen dan van koningsmoord, omverhalen van troonen, verkrachten der wetten. Wie beschuldigen hen van geheime bijeenkomsten? De geheime genootschappen. Is dat niet genoeg om de waarde en het verwijt te beoordeelen van de beschuldigingen welke men tegen de monniken doet hooren? Verdienen die kloosters de voorkeur niet boven de vrijmetselaarsloges en de phanlansteriën?

Wij eindigen.

Ik vraag aan de asch mijner voorvaderen wie degenen zijn die hun de godsdienst gegeven hebben waardoor zij ontruikt zijn geworden aan

1) Diction. Art. Moines.

de duisternissen en aan de schandelijke bedrijven der afgoderij, en zij antwoorden mij: Het waren de monniken.

Ik vraag aan de gebrekkigen, aan de grijsaards, aan de lijdende menschheid, wie hun geheele leven aan hunne dienst gewijd hebben? En zij antwoorden mij: Het waren de monniken.

Ik vraag aan de ijsvelden welke de bergen van Zwitserland bedekken, wie in duizend gevaren het leven van den reiziger redden die door de sneeuw verdwaald zijn geraakt? Zij antwoorden mij: Het zijn de monniken.

Ik vraag aan de woestijnen wie ze hebben ontgonnen en in hun midden model-bouwhoeven hebben opgericht? Zij antwoorden mij: Het zijn de monniken.

Ik vraag aan de geschiedenis aan wie wij de kunsten, de wetenschappen, de letteren, onze meerderheid boven al de volken der aarde verschuldigd zijn? Zij antwoorden mij: Het zijn de monniken.

Ben ik dan niet gerechtigd om te besluiten dat hij die medewerkt tot het in het leven roepen, tot het behoud, tot de ontwikkeling, tot het herstel der geestelijke orden, aan een der uitstekendste werken werkt?

Ben ik niet gerechtigd om te besluiten, dat hij

de vijand der maatschappij is, die medewerkt om ze te vernietigen. En let nu wel op. Wij hebben de monniken verjaagd en beroofd wat hebben wij gedaan met hunne ontvolkte en verbeurdverklaarde kloosters? Wij hebben ze veranderd in kazernen, in brouwerijen, in gevangenissen. Bewijst dat veel ten gunste der moderne beschaving? Bewijst het dat tegenwoordig, de maatschappij beter is dan zij vroeger was? Clairveaux, eertijds bewoond door de monniken der godsdienst, is thans bewoond door de monniken der philosophie: de eersten baden voor het vaderland, de tweeden vervloekten het; de eersten stichtten door hunne deugden, de tweeden verbazen de misdaad zelve door de ontzaggelijke grootte hunner misdaden; de eersten kostten niets aan den Staat, de tweeden kosten hem ontzettend veel; de eersten voedden de armen, en de tweeden berooven de rijken. Vooruitgang! nog eens vooruitgang! driewerf vooruitgang! Maar wat zeg ik? Ben ik geen droomer? ja het beschaafde volk is niet het volk dat de meeste kloosters, maar het volk dat de meeste kroegen bezit, want in de kloosters onthoudt men zich, en in de kroegen verteert men, in de kloosters zingt men ter eere van Jesus en Maria, en in de kroegen ter eere van Venus en

Bacchus. De staathuishoudkunde heeft immers de leer verkondigd dat de inrigtingen welke het meest aan den Staat opleveren, de nuttigste zijn? Heeft men de goevernementen de missionarissen niet zien verbieden om tegen de dronkenschap te prediken, dewijl dronkaards voor een grooter aandeel dan de andere burgers de indirecte belastingen doen bloeijen.

Laten wij nog eens regt doen aan al de lasteringen die onophoudelijk tegen de monniken of tegen de geestelijkheid worden uitgebraakt, door de bron waaruit ze voortkomen in het licht te stellen, en hun geheime beweegredenen te openbaren. Een boer die niet kon schrijven, vroeg aan Aristides den naam van Aristides zelve op de schelp te schrijven bestemd om het ostracisme tegen den grooten burger uit te oefenen. „Zou Aristides u eenig leed berokkend hebben?” sprak de zoon van Lysimachus tot hem? - „Niet dat ik weet, antwoordde de landman, want ik ken hem zelfs niet.” - „Maar waarom, hernam de eerste, wilt gij hem dan veroordeelen tot verbanning en ballingschap?” - „Omdat ik niet kan lijden dat hij overal de regtvaardige genoemd wordt.” 1)

1) Plut. Vitae. Didot., d. I. b. 385.

INHOUD.

I. Waartoe dienen de kloosterlingen? . . .	1
II. Zouden de monniken niet veel beter doen indien zij zich met nuttigen arbeid bezig hieldden?	17
III. Zij leven ten onzen koste en zijn een last voor het vaderland.	2
IV. De kloostergeloften zijn een vergriep tegen de natuur.	3
V. De kloosters waren oudtijds goed, maar nu is het een anachronisme.	5
VI. Men moet ze vernietigen.	6.

IMPRIMATUR.

Datum in Haaren, hac 18 Novembris 1864.

J. CUYTEN.

Praes. Sem. - Buse. Lib. Cens.

H. B. N°. 17.